

Høgskolen i **Hedmark**

LUNA

Lillian Kogstad

Bacheloroppgave

Det estetiske rommet og de yngste barna

The aesthetic space and the youngest children

BLUS

2016

Samtykker til utlån hos høgskolebiblioteket

JA NEI

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA NEI

Norsk sammendrag

Tittel: Det estetiske rommet og de yngste barna	
Forfatter: Lillian Kogstad	
År 2016	Antall ord: 3849
Emneord: Estetikk, rom, toddler, fenomenologi, persepsjon, medvirkning, diskurs	
Sammendrag: I denne bacheloroppgaven har jeg gjort rede for ulike teoretikers syn på det fysiske miljøets betydning for de yngste barna. Jeg har også sett på sammenhengen mellom de ulike teoriene, og forsøkt å svare på problemstillingen: Hvilken betydning har det estetiske rommet for de yngste barnas opplevelsesverden? Dette har jeg forsket på gjennom relevant teori i tillegg til observasjon i tre ulike barnehager. Jeg har også laget et visuelt produkt som et svar på funnene, og dette er gjennom en digital historiefortelling.	

Abstract

Title: The aesthetic space and the youngest children	
Authors: Lillian Kogstad	
Year: 2016	Words: 3849
Keywords: Aesthetics, room, toddler, phenomenology, perception, participation, discourse	
Summary: In this bachelor thesis I have in depth explained different theorists view of physical environment and the youngest children. I have also looked at the connection between these two, and attempted answering the question: What affect does the aesthetic room have for toddlers view of experience the world. I have researched this through relevant theory as well through observations in the kindergarden. I have also made a visual product as an answer to the findings. This is done through a digital storytelling.	

FORORD

Denne bacheloroppgaven er skrevet av Lillian Kogstad. Jeg går tredje året på barnehagelærerutdanning ved Høgskolen i Hedemark. Temaet for oppgaven er det estetiske rommet og de yngste barna. Jeg har valgt en oppgave der noe av funnene kan dokumenteres gjennom et visuelt produkt, og har valgt å lage en digital historiefortelling. Det har vært en utfordrende, men spennende tid. Det er mye interessant teori å sette seg inn i, og jeg har lært masse. Jeg vil takke min veileder Nina Engelund ved Hihm for gode tips, støtte og konstruktive tilbakemeldinger. Jeg vil også takke barnehagene jeg har fått lov til å ta bilder av, og barna jeg har fått lov til å observere.

Lillian Kogstad

Nannestad

2016-05-15

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING	6
1.1 TEMA OG BEGRUNNELSE	6
1.2 FØRFORSTÅELSE.....	6
1.3 PROBLEMSTILLING	6
1.4 AVGRENSING.....	7
1.5 FORMÅLET	7
1.6 OPPBYGGING	7
1.7 DEFINISJON AV BEGREPER	8
2. TEORI	9
2.1 DET ESTETISKE ROMMET.....	9
2.1.1 Hva forteller rommene oss?.....	9
2.1.2 Hvordan påvirker rommene oss?.....	9
2.2 DE YNGSTE BARNA	10
2.2.1 Barnas fenomenologiske persepsjon.....	10
2.2.2 de små barnas opplevelsesverden	10
2.3 BARNET OG ROMMET	11
2.4 EN DIGITAL HISTORIEFORTELLING	12
3. METODE.....	14
3.1 Kvalitativ metode	14
3.2 Metodekritikk.....	14
4. PRESENTASJON AV RESULTATER.....	15
4.1 Barnehage 1.....	15
4.2 Barnehage 2.....	15
4.3 Barnehage 3.....	16
5. DRØFTING OG KONKLUSJON.....	17

1. INNLEDNING

1.1 TEMA OG BEGRUNNELSE

Temaet jeg har valgt er det estetiske rommet og de yngste barna. Personlig er det viktig for meg at det fysiske miljøet skaper gode rammer for trivsel, inspirasjon og sosialt samvær. Det har vært lite fokus på det estetiske og praktiske miljøet i norske barnehager. Diskusjoner rundt barnehagens innredning har mer vært styrt av personalets smak, heller enn begrunnet pedagogisk tilrettelegging. “ Når barnehager skal bygges er barnehagelærere sjeldent involvert ” (Thorbergesen, 2007, s.9). Jeg har valgt å rette fokuset mot de yngste barna fordi jeg engasjeres av omtalen de har fått i media de siste årene. Flere pedagoger og forskere ytrer kritisk refleksjon rundt de yngste barnas manglende medvirkning i barnehagene. I følge *rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* (2011) skal barnehagens fysiske miljø fremme alle barns utvikling. Det skal tas hensyn til at barn i småbarnsalderen får godt med tumleplass samt ro og konsentrasjon. Materiell og leker i et oversiktlig miljø, skaper grunnlaget for lek og læringssituasjoner (Kunnskapsdepartementet, 2011, s.16).

1.2 FØRFORSTÅELSE

Gjennom utdanningen har jeg tilegnet meg kunnskaper om barn og forestillinger om barn, som gjør at jeg som kommende pedagog blir opprørt på de yngste barnas vegne når jeg hører om manglende medvirkning og oppmerksomhet i barnehagen. Når det gjelder min interesse for det estetiske rommet, har det pedagogiske aspektet forsterket viktigheten av det. Sammenhengen mellom mennesker og rom gjennom de nye perspektivene for barnehagepedagogikk har skapt interesse hos meg. Ideen om at det materielle har agentskap er aktuelt å forske nærmere på i denne type problemstilling

1.3 PROBLEMSTILLING

Det er etablert mange nye barnehagebygg med lite fokus på det fysiske rommet i en pedagogisk virksomhet. I tillegg er det en yngre brukergruppe i barnehagen nå enn tidligere, som kanskje ikke får medvirke slik de har krav på. Jeg ønsker å finne ut hvilke eventuelle

muligheter eller begrensninger rommene har for de yngste barna, samt se deres perspektiv på utformingen av barnehagens fysiske miljø. Problemstillingen jeg har valgt er:

”Hvilken betydning har det estetiske rommet for de yngste barnas opplevelsesverden?”

1.4 AVGRENSING

Det fysiske miljøet omfatter alt av omgivelser, både i naturen og bygninger, og er et omfattende tema. Jeg har valgt å konsentrere meg om barnehagens innvendige rom, spesielt rommets utforming og innhold. Når det gjelder barnegruppen har jeg valgt å fokusere på de yngste barna, fra null til tre år. Tidsperspektivet for å innhente funn i praksisfeltet er over en begrenset periode, noe som jeg utdyper nærmere i kapittelet om metodekritikk. Mulighetene ved valgene jeg har tatt er at jeg får ett insideperspektiv på de yngste barnas her-og-nå-opplevelser i det fysiske rommet. Begrensningene ligger i at valgene jeg har tatt fanger ikke hele bredden ved problemstillingen, da barnas opplevelsesverden også kan skje utenfor barnehagens innerom. Samspillet mellom barna og de voksne er også en viktig forutsetning for barnas opplevelsesverden, men dette ligger utenfor denne oppgaven.

1.5 FORMÅLET

Jeg tenker at besvarelsen av denne problemstillingen kan løfte frem de yngste barna som medvirkende aktører i et demokrati, der deres opplevelser kan bli en viktigere faktor i tilretteleggingen av barnehagens fysiske miljø. Jeg håper det også kan være til inspirasjon for pedagoger hvilke muligheter som ligger i rommet når det gjelder tilrettelegging for trivsel, lek og læring i barnehagen.

1.6 OPPBYGGING

I teoridelen presenterer jeg ulike teoretikers perspektiv på det estetiske rommet. Deretter presenteres de yngste barna og de estetiske opplevelsene. Etter dette fremlegges en sammenfatning mellom barn og rom. Så kommer en presentasjon og en begrunnelse for valget av en digital historiefortelling. Videre skriver jeg om metode, deretter funnene og tilslutt en drøfting og konklusjon.

1.7 DEFINISJON AV BEGREPER

Begrepet estetikk blir brukt i dagligtalen om noe som er vakkert. Den opprinnelige betydningen er det som kan sanses (Steinkjer, 2013, s.220). Vi kan derfor si at det estetiske rommet er det sansbare rommet. Når rammeplanen skriver om å sørge for en estetisk dimensjon i fysisk miljø og innhold, velger jeg å tolke det som tilrettelegging av sansbare rom i barnehagen. Jeg har valgt å bruke begrepet de yngste barna i denne bacheloroppgaven da begrepene toddlere eller de små barna kan virke diskriminerende ved å hentyde til deres størrelse eller væremåte. Jeg vil likevel poengtere viktigheten ved Løkken (2005) sin innføring av toddler-begrepet der hun tydeliggjør denne aldersgruppen som kroppslige subjekter (Løkken, 2005, s.31). Merleau-Ponty (2012) forteller om det fenomenologiske som en beskrivelse og fortolkning av menneskets subjektive opplevelse slik den leves. Persepsjon er menneskets sansende og fortolkende tilstedeværelse i verden (Merleau-Ponty, 2012, s.28). Medvirkning handler om å være en del av et fellesskap og demokrati og dermed kan påvirke det som skjer gjennom sine uttrykk og handlinger. Medvirkning jevner ut maktbalansen mellom voksne og barn og skaper grunnlag for prosesser der alle har en stemme (Johannesen & Sandvik, 2011, s.29). En digital historiefortelling er en fortelling som blir produsert og formidlet ved hjelp av digitale medier (Haug, Jamissen og Ohlmann, 2012, s.14).

2. TEORI

2.1 DET ESTETISKE ROMMET

2.1.1 Hva forteller rommene oss?

Thorbergsen (2007) forteller om hvordan rommenes innredning gir oss ulike signaler. Rommene kan fremheve eller begrense signalet om å være et offentlig tilbud med et profesjonelt pedagogisk innhold (Thorbergsen, 2007). Høyland og Hansen (2012) betegner dette som det kommunikative egenskapsområdet. Det handler om hvordan det fysiske miljøet informerer og signaliserer bruken av barnehagen, om hvem som er brukergruppen og hvilke aktiviteter som foregår. De bruker også begrepet det praktisk/funksjonelle egenskapsområdet om anvendelighet og tilgjengelighet for bruk. Rommet kan være begrensende eller gi muligheter. Hvilke signaler rommet gir kan være forutbestemt men også tilfeldig (Høyland & Hansen, 2012, s.29). Kirkeby, Gitz-Johansen og Kampmann (2005) forteller om hvordan rommene kan ha en bløt eller hard funksjonalisme. Der det harde er et rom som er tilrettelagt for spesifikke aktiviteter, og gir oss signaler om hva vi skal gjøre der. Mens det bløte er et rom mer åpent for brukeren å tolke (Kirkeby, Gitz-Johansen & Kampmann, 2005, s.50)

2.1.2 Hvordan påvirker rommene oss?

Gulløv og Højlund (2005) skriver at kroppen vår blir påvirket av rommet gjennom at vi sanser det. Vi opplever følelsesmessige erfaringer ved å tre inn i ulike rom. Rommene er sansbare, altså estetiske, og kan gi opplevelser på godt og vondt (Gulløv & Højlund, 2005, s.37) Høyland og Hansen (2012) beskriver dette som det sanselige egenskapsområdet. Her sanses rommets atmosfære og gir den umiddelbare opplevelsen (Høyland & Hansen, 2012, s.33) Thorbjørn Laike (2002) har skrevet om hvordan det fysiske miljøet påvirker barns atferd og velvære. Laike beskriver tre faktorer i rommet som påvirker barna. Dette er kompleksitet, helhet og rommelighet. Med betegnelsen høy/lav kompleksitet menes mengden med visuell informasjon. I et rom med høy kompleksitet finnes det mange gjenstander, former og farger. I motsatt tilfelle har et rom med lav kompleksitet få elementer. Høy eller lav helhet beskriver om det er system og orden eller om elementene sloss om

visuell oppmerksomhet. Begrepet rommelighet vil si opplevelsen av rommets volum eller størrelse. Her spiller lys, fargevalg og innredning inn. Disse tre faktorene sammen danner helhetsinntrykket av et rom. Laike mener at for mange visuelle inntrykk virker urolig og stressende på barns atferd (Thorbjørn Laike, I Barnehagefolk nr.2, 2002, s.45) Rommenes utforming og innhold skal ideelt sett virke på flere måter. Det bør være harmonisk og enkelt, der det er muligheter til å kunne trekke seg tilbake, slappe av og oppleve ro og nærhet. Det skal også virke motiverende, og kunne stimulere de yngste barnas ulike sanser. Det bør være tumleplass nok til fysisk utfoldelse og muligheter for motoriske utfordringer. Rommene bør inneholde pedagogisk tilrettelagte faktorer som stimulerer til undring og utforskning og danner et helhetlig læringsmiljø. Lekematerialene bør være brukervennlige og tilpasset de yngste barnas behov og de må være fysisk tilgjengelige (Thorbergesen, 2007).

2.2 DE YNGSTE BARNA

2.2.1 Barnas fenomenologiske persepsjon

I Berg og Kippe (2013) kan vi lese om hvordan de yngste barna (0-3 år) lærer om verdenen å kjenne gjennom å bruke hele sanseapparatet. Barna opplever lyder og bilder gjennom ører og øyne. Muskler og ledd informerer om belastninger og fart. Huden opplever berøring, varme og kulde, og hva som kjennes godt eller vondt. De lærer også om hvor sin kropp er i forhold til omgivelsene. De yngste barna utforsker verden rundt seg gjennom kroppslige erfaringer. De strekker seg etter noe de ser og har lyst til å ta på. For å kunne utvikle seg må de erfare gjennom kropp og sanser. Barna kommuniserer sine tanker og opplevelser gjennom kroppslige signaler. Ved at vi i tidlig livsfase evner sansing og persepsjon vil vi kunne utvikle oss som et reflektert menneske med språk og identitet (Berg og Kippe, 2013). De yngste barna blir kjent med verden ved at de sanselig forholder seg til omgivelsene. Vi kan derfor si at de yngste barna har en estetisk væremåte. Gjennom sanseintrykk får de yngste barna en estetisk opplevelse der de opplever ulike følelsesimpulser. Inntrykkene kan blant annet gjøre dem rolige eller urolige, sinte eller glade, ukonsentrerte eller motiverte (Steinkjer, 2013, s.220).

2.2.2 de små barnas opplevelsesverden

Merleau-Ponty (2012) forteller om persepsjonen som en kroppslig bevissthet uten ord, men som kommer til syne gjennom kroppsspråket. Gjennom den fenomenologiske persepsjonen

erfarer barna estetiske opplevelser (Merleau-Ponty, 2012, s.28). Høyr (2013) skriver at opplevelsen, eller den estetiske erfaringen holder verden sammen og gjør den meningsfull. Han mener at opplevelsen er grunnlaget for vår identitet. I opplevelsen blir vi bevisst selvet, i tillegg til andre rundt oss og verden. Opplevelsen er en sentral erfaringsform, men det er lite pedagogisk teori om den, mener Høyr. Han tror det er fordi vi tenker om opplevelsen som naturgitt. ”Den kan være vanskelig å se fordi den omgir oss hele tiden. En opplevelse må tilegnes og utvikles gjennom det estetiske, som er mediet for opplevelsen. Vi bør hjelpe barn til å oppleve verden på lik linje som vi hjelper dem med å begripe den” (Høyr, 2013, s.254-256).

2.3 BARNET OG ROMMET

Når vi får en estetisk opplevelse av rommet skjer det en samhandling mellom menneske og rommet. Høyland og Hansen (2012) forteller om det relasjonelle egenskapsområdet som handler om hvordan mennesker assimilerer og danner relasjoner til ulike steder. Det være seg ting eller rom (Høyland og Hansen, 2012, s.32). Gibson (2015) forteller om begrepet affordance. Det handler om rommet som inviterer til muligheter for handling. Barna registrerer elementer i rommet som en bruksmåte. Rommet kan tilby muligheter til for eksempel å løpe, bygge eller male (Gibson, 2015, s.119). Høyland og Hansen (2012) skriver at bygget i seg selv ikke har noen funksjon om ikke det oppstår et samspill mellom arkitekturen og menneskene som bruker den. Kvalitetsaspektet er knyttet til opplevelser og bruk av det tilrettelagte fysiske miljøet. Begrepet brukskvalitet kan defineres som en prosess av sosial konstruksjon der bygningen betraktes som en scene der livet utspilles (Høyland & Hansen, 2012,s.26). Gulløv og Højlund (2005) skriver at rommet ikke kun er en passiv ramme, men en aktiv del i det sosiale (Gulløv og Højlund, 2005). I de nye perspektivene for barnehagepedagogikk kan vi lese om en materiell vending, som vil si at det materielle har agenskap/ evne til å intervensere og påvirker våre lærings- og dannelsesprosesser. Performative agenser er den handlende aktøren (fysiske gjenstander og artefakter) som påvirker våre oppfattelser. Materiet har derfor en makt til å skape endringer. Det er en intraaktivitet, et aktivt forhold mellom de fysiske omgivelsene og levende organismer. Det som læres og den lærende kan ikke skilles fra hverandre. Det finnes ikke ontologiske grenser. En kropp er ikke et avgrenset objekt. Det er ikke noe antatt skille mellom subjektet og objektet (Lenz Taguchi, 2010). Merleau-Ponty(1968) bruker begrepet chiasm om møtet mellom mennesker og ting. Han forklarer det som at barnet og rommet er to fullstendige

parter, men som flettes sammen. Han skriver også om at rommet i tillegg gir signaler og muligheter for sosial aktivitet (Merleau-Ponty, 1968, s.134). Høyland og Hansen (2012) beskriver *det sosiale egenskapsområdet* der de fysiske rammene kan gi muligheter til sosialt samvær med hverandre, men også til atskillelse ved å skape egne rom i rommet (Høyland og Hansen, 2012, s.30).

2.4 EN DIGITAL HISTORIEFORTELLING

Det som blant annet kjennetegner en digital fortelling er at fortelleren bruker sin egen stemme til å fortelle sin historie. Den skal ha et personlig tilsnitt, og bør være en del av en prosess. Det kan inngå fotografier, tegninger, videoklipp og lydspor i bakgrunnen av stemmen. Et personlig eierskap er sentralt, enten det er en personlig opplevelse eller om det er å formidle et budskap eller fagstoff (Haug, Jamissen og Ohlmann, 2012, s.14-15). Min fortelling er basert på det empiriske materialet jeg fikk ved å observere de yngste barnas opplevelser i det estetiske rommet i barnehagen. Det er en mimesis, en gjengivelse av virkeligheten. Prefigurasjonen er råmaterialet, i tillegg til førforståelse og forventninger. Deretter kommer konfigurasjonsfasen der jeg utviklet et plot, det vil si laget en plan for å formidle sammenheng og mening i hendelsene. Fabelen, eller handlingsforløpet er todelt. Gjennom å analysere velger jeg ut sider av opplevelsene som jeg vil formidle, samt hva som er det underliggende budskapet i historien. I et plot skal det være en begynnelse, en midtdel og en slutt. I min historie følger vi en tre år gammel gutt gjennom et bestemt tidsrom i en barnehagehverdag. Vi blir først kjent med personen, og hans opplevelser tilknyttet omgivelsene. Deretter introduserer jeg en venn og hans søster og deres opplevelser rundt det fysiske og estetiske rommet. Deretter oppstår en konflikt mellom vennen og rommet. Hovedpersonen er den hjelpende protagonisten/helten som finner en løsning. Det hele avtones med harmoni og lykke, men i de siste sekundene av historien stilner musikken og et ord blir sagt til ettertanke for lytterne. Refigurasjonen er den siste prosessen der fortellingen deles med andre (Haug, Jamissen og Ohlmann, 2012, s.47-53). De kunstneriske valgene jeg har tatt er å presentere bilder som indikerer at det handler om de yngste barna. Personene som er med presenterer en sosial samhandling i rommet, og er i aldersgruppen til barnegruppen jeg forsker på. Lillesøster er ett, vennen er to og hovedperson tre år. Bildene viser også barnehagens estetiske innerom. Jeg har valgt å tegne inn personene for å poengtere hvilke muligheter og begrensninger rommet kan gi. Det er av etiske grunner og personvern at det ikke er barn med på bildene. Det er av samme grunn at det kun er min

stemme. Gjennom mitt empiriske materiale og valg av plot ønsker jeg å formidle barneperspektivet, og gi en fortelling av de yngste barnas opplevelser i rommet.

3. METODE

3.1 Kvalitativ metode

Jeg valgte å bruke ustrukturert observasjon som kvalitativ metode gjennom å notere hvordan de yngste barna responderte på deres fysiske miljø. Denne tilnærmingen er ikke målbar, men fanger opp barnas opplevelser, følelser, ytringer og handlinger. Loggføring under ikke-planlagte situasjoner fanger opp naturlige situasjoner der og da. Som observatør holdt jeg meg litt i kulissene, for ikke å for stor påvirkning på resultatet. Selv om Dalland (2015) sier vår personlighet, forhistorie, kunnskaper og holdninger alltid vil virke inn på hvordan man tolker og bearbeider data (Dalland, 2015). Jeg hadde avtalt med barnehagene på forhånd hva jeg skulle observere, så barna og de voksne var tilstedeværende under min forskning. Jeg tilbrakte rundt én time i hver barnehage, men på ulike tidspunkter på dagen. Gjennom observasjon som metode kreves skjerping av sansene for å få med seg viktig data. Jeg tenker at når jeg skal observere de yngste barnas estetiske væremåte i samhandling med rommet, vil jeg jobbe på samme måte som de, nemlig estetisk – ved å sanse det som skjer rundt meg. Når jeg observerte de yngste barnas opplevelser, så jeg det opp mot faktorer ved det estetiske rommet som beskrevet i kapittel 2.1.1 og 2.1.2 samt samhandlingen beskrevet i 2.3.

3.2 Metodekritikk

Som nevnt i kapittel 3.1 kan ikke det empiriske materialet måles, men jeg tror allikevel at det har en overføringsverdi gjennom å gi innsikt og kunnskap om barnas væren i rommet, som kan formidles videre til andre i barnehagefeltet. Jeg tror det empiriske materialet jeg har samlet inn er valid, da dokumentasjonen av barnas opplevelser i det estetiske rommet gir svar til problemstillingen. Når det gjelder reliabilitet vil jeg si at det jeg har observert den dagen er troverdig. Det er dog min subjektive opplevelse av deres estetiske væremåte. Når det er sagt var jeg kun én dag hver i de tre barnehagene, og på forskjellige tidspunkt, og en barnehagehverdag er foranderlig. Både de sosiale samhandlingene samt elementer i miljøet kan være en helt annen ved en senere anledning, og resultatene deretter.

4. PRESENTASJON AV RESULTATER

Jeg har observert i tre ulike barnehager, som betegnes som barnehage 1, 2 og 3. Jeg har valgt å trekke fram noen observasjoner av rommet og barnas opplevelser i hver barnehage, som jeg også har visualisert i den digitale historiefortellingen: <https://youtu.be/15EipsVcBG0> Jeg tenker at et utbyttet av den visuelle delen kan være å vise den digitale historiefortellingen for pedagoger og andre barnehageansatte for å rette fokuset mot barn og rom. Den gir informasjon om at rommets utforming og innhold påvirker de yngste barna, og den kan være til inspirasjon for en pedagogisk tilrettelegging av rommet.

4.1 Barnehage 1

Denne barnehagen har en høy grad rommelighet. Det er lyse, store romflater der de yngste barna har godt med tumleplass. Dette kommer godt fram i ”gymsalen” deres. Her finnes geometriske skumgummiputer trukket i plast, som barna skyver på, stabler og kaster. De viser kreativitet ved at de bygger med formene. De er også i samspill med hverandre ved at noen bygger, andre river ned. De løper rundt i rommet, smiler og ler. De kaster baller og hopper i takt med ballen som spretter. De klatrer opp til sklia og sklir ned, gjentatte ganger. Et av barna klatrer også opp i en båt og ser stolt utover rommet. I sanserommet står fargerike vannflasker på rekke, med fargerike småting oppi som flyter eller synker. Et av barna snur opp ned på flaskene med en tilsynelatende fasinasjon over hvordan de ulike stoffene agerer. Det er også en rad med fargerike skåler på en lav benk, der én inneholder småstein og en annen fjær. Når et av barna kjenner på småsteinen, begynner hun etterhvert å grave med fingrene. Når hun kjenner på fjærene, stryker hun dem forsiktig med fingertuppene. Atmosfæren i rommet speiles av barna, de er avslappet og glade, og viser økt tilstedeværelse og oppmerksomhet rundt det sansbare materialet. I avgrensede hjørner finnes madrasser og store, myke puter på gulvet. Her ser jeg enkeltbarn som trekker seg tilbake og hviler, men barna er også sammen. Her utveksles smil, kroppslig nærhet og kos med materialene.

4.2 Barnehage 2

Her vil jeg trekke fram tilgjengeligheten og brukervennligheten av lekematerialer og utstyr. Det meste er i barnetilpasset høyde, som gjør barna selvstendige i sine handlinger. De kan for eksempel hente sin egen kopp om de er tørste. Lekene er sortert i merkede kasser så

barna lett finner det de ønsker å leke med. Når et av barna ville leke med biler, gikk han rett bort til kassen som har bilde av biler utenpå. Når han var ferdig, la han den på plass igjen. Et speil ble aktivt brukt av barna. Her utforsker de seg selv og andre.

4.3 Barnehage 3

Her er det høy kompleksitet og lav helhet. Ulike materialvalg på vegger og i interiør, sammen med mange gjenstander i mindre system, sloss om den visuelle oppmerksomheten. I et rom, er bøker og spill plassert i hyller oppunder taket. Et par av barna peker og strekker seg mot bøkene, men deres kroppslige signaler når ikke frem. Det ene barnet viser frustrasjon over utilgjengeligheten ved å rope. I et annet rom er bøkene synlige og i barnetilpasset høyde. Her viser barna glede og initiativ til å lese. Sofaene er sentralt plassert i et stort og overfylt fellesrom. Her blir barna lett distrauert vekk fra lesesituasjonen, og mulighetene for ro er fraværende. Dette er et rom med forholdsvis bløt funksjonalisme, men rommets høye kompleksitet og lav helhet virker å sette begrensninger for barna. For eksempel: Rommet er stort og innbyr til løping, men når noen av barna gjør nettopp dette, blir de korrigert fordi innholdet i rommet kan skade dem. Et akvarium og et terrarium med pinnedyr er noe barna fasineres av. Her står de lenge å utforsker.

5. DRØFTING OG KONKLUSJON

Ut fra funnene så forteller de at det å ha tilpassede rom som er tilrettelagt for fysisk utfordring, motorikk og sansestimulering virker å ha stor betydning for de yngste barnas fenomenologiske persepsjon (Merleau-Ponty, 2012). Denne estetiske erfaringen i tillegg til samspillet med de andre barna er meningsskapende og identitetsutviklende (Hohr, 2013). Vi finner det relasjonelle egenskapsområdet mellom jenta og småsteinene eller fjærene (Høyland & Hansen, 2012). Materialets affordance fikk jenta til å handle ulikt ved følelsene hun fikk av de ulike materialene (Gibson, 2015). Tilgjengeligheten og brukervennligheten av utstyr og lekematerialer i barnehagen sier noe om barns medvirkning. Ved å ha dette utenfor barns rekkevidde, kan det gi signaler om inkompetanse eller mistillit. Her frarøves de mulighetene til aktivt å delta i et likeverdig demokrati og det er en skjev maktfordeling (Johannesen & Sandvik, 2011, s.29). Ut fra funnene så jeg at rom med mindre kompleksitet og god helhet var bedre egnet for hvile, ro og konsentrasjon (Laike, 2002). Jeg ønsker også å trekke fram Kirkeby, Gitz-Johansen og Kampmanns (2005) harde og bløte funksjonalisme. Gjennom mine funn så jeg mest kreativitet i de harde, tilrettede rommene, noe som er motstridende til deres teori. Jeg forstår det teoretiske aspektet ved at innredningen mer er satt og aktiviteten forutbestemt. Likevel tror jeg nettopp det en trygghet. I tillegg inviterer rommet til samspill ved å gi klare signaler på mulige aktiviteter. På den andre siden tror jeg ikke den bløte funksjonalismen fungerer til inspirasjon og kreativitet om høy kompleksitet i kombinasjon med lav helhet og rommelighet (Laike, 2002). Jeg tror disse faktorene begrenser mulighetene for de estetiske opplevelsene. Jeg er i denne sammenheng også litt skeptisk til hvor mye agentskap fysiske elementer har i seg selv som blant annet Lenz Taguchi (2010) forteller om i den nye intra-aktive pedagogikken. Det må ikke bli en hvilepute slik at det avviker pedagogers ansvar for en tilretteleggende pedagogikk i det estetiske rommet. Da foretrekker jeg Merleau-Pontys (1968) begrep *chiasm* bedre, der barnet og rommet er to likeverdige aktører som skal passe sammen som to kart (Merleau-Pontys, 1968, s.134). Jeg støtter meg til Høyland og Hansen (2012) som sier at bygningen er scenen der livet utspilles (Høyland & Hansen, 2012, s.26). En scene tilrettelegges før bruk. Jeg vil konkludere med at pedagoger i barnehagen bør tilrettelegge et sansbart fysisk miljø som inviterer til estetiske opplevelser. Det er viktig for både de yngste barnas væren i verden, men også fordi de gode opplevelsene er viktig for identitetsbygging, sosial kompetanse og muligheter for flere erfaringer, mestring og læring. Når vi som voksne er lydhøre for barnets intensjoner, vilje og følelser kan vi legge til rette for gode opplevelser og sammen skape

gode lærings situasjoner. Svaret på problemstillingen er nyttig i fagmiljøet for å rette en større fokus på det pedagogiske arbeidet med rom i samspillet med de yngste barna. Pedagogisk innredning krever profesjon innenfor sitt fagfelt. Hvis vi ønsker et bedre samsvar mellom pedagogikk og miljø bør vi fokusere på barnehagens estetiske utførelse av rommet!

Referanseliste:

Berg, A. & Kippe, K. (2013) *Småbarnas kroppslige verden*. Oslo: Sebu forlag.

Dalland, O. (2012) *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Gibson, J.J. (2015) *The ecological approach to visual perception*. New York: Psychology Press.

Gulløv, E. & Højlund, S. (2005). Materialitetens pedagogiske kraft. Et antropologisk perspektiv på børneinstitusjoner. I: Larsen, K. (red.). *Arkitektur, krop og læring*. København: Hans Reitzels Forlag.

Haug, K.H., Jamissen, G. & Ohlmann, C. (2012) *Digitalt fortalte historier*. Latvia: Cappelen Damm AS

Høyland, K. & Hansen, G.K. (2012) De fysiske omgivelsenes betydning for barnehagens kvalitet. I Moser, T. (Red.) *Rom for barnehage*. Bergen: Fagbokforlaget.

Hohr (2013) Estetikk og erfaring. I Haugen, S. Løkken, G. & Røthle (Red.), *Småbarnspedagogikk* Latvia: Cappelen Damm AS

Johannesen, N. & Sandvik, N. (2011) *Små barns medvirkning –noen perspektiver*. Latvia: Cappelen Damm AS.

Kirkeby, I. M., Gitz-Johansen, T. & Kampmann, J. (2005). Samspill mellem fysisk rum og hverdagsliv i skolen. I Larsen, K. (Red.). *Arkitektur, krop og læring*. København: Hans Reitzels Forlag.

Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Departementet.

Laike, T. (2002). Det fysiske bakgrunnsmiljøet påvirker barna. *Barnehagefolk* nr.2.

Lenz Taguchi, H. (2010). *Bortenfor skille mellom teori og praksis: En introduksjon til intra-aktiv pedagogikk i barnehagefeltet*. Bergen: Fagbokforlaget.

Løkken, G. (2005) *Toddleren som kroppssubjekt*. I Haugen, S. Løkken, G. & Røthle, M. *Småbarnspedagogikk*. Oslo: Cappelen akademisk forlag.

Merleau-Ponty, M. (1968). *The Visible and the Invisible*. Lokalisert på:
https://monoskop.org/images/8/80/Merleau_Ponty_Maurice_The_Visible_and_the_Invisible_1968.pdf

Merleau-Ponty, M. (2012). *Phenomenology of perception*. London: Routledge.

Røthle (Red.), *Småbarnspedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk forlag.

Steinkjer, E. (2013). Små barn sanser med mer enn øynene. I S. Haugen, G. Løkken, & Røthle, M. *Småbarnspedagogikk*. Oslo: Cappelen akademisk forlag.

Thorbergsen, Eli. (2007). *Barnehagens rom*. Oslo: Pedagogisk forum.